

'TÜRKİYE İLE İLİŞKİLERE SIFIRDAN BAŞLADIK'

16.03.2017

Deniz Berktaş - DHA 15.03.2017

Ukrayna'nın Türkiye'deki ilk büyükelçisi İhor Turıyanskiy, Türkiye ile Ukrayna arasında bundan tam yirmibeş yıl önce diplomatik ilişkilerin nasıl kurulduğunu Doğan Haber Ajansı'na anlattı.

1992-1997 yılları arasında Ankara'da görev yapan Turıyanskiy, o dönemki Türk devlet adamlarıyla ilgili izlenimlerini paylaştı.

Ukrayna'da 1 Kasım 1991'de Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığın ilanına ilişkin referandumda katılımcıların yüzde 90'dan fazlasının bağımsızlık yönünde oy kullanması ve aynı gün Leonid Kravçuk'un Ukrayna'nın ilk cumhurbaşkanı olarak seçilmesinin ardından dünya ülkelerinin Ukrayna'yı tanımaya başladıklarına değinen Turıyanskiy, Türkiye'nin ise Ukrayna'yı 16 Aralık 1991'de, 21. ülke olarak tanıdığını söyledi.

Ukrayna'nın Sovyetler Birliği döneminde sınırlı da olsa dış politika yürüttüğünü ve çeşitli yabancı ülkelerin, özellikle de sosyalist Doğu Bloku ülkelerinin Kiev'de başkonsolosluk bulunduklarını belirten Turıyanskiy, bu ülkelerin başkonsolosluklarının 1991'den itibaren büyükelçiliğe dönüştürüldüğünü, dolayısıyla bu ülkelerle bağımsızlık sonrasında yeni diplomatik ilişki kurulması konusunda büyük sorun yaşanmadığını ifade etti. Türkiye'nin ise, NATO üyesi ve ABD'nin müttefiki bir ülke olması nedeniyle Sovyetler Birliği döneminde düşman ülke olarak görüldüğünü, bu nedenle Türkiye'nin Kiev'de önceden temsilciliğinin olmadığını, ilişkilerin eskiden sadece Moskova üzerinden yürütüldüğünü aktardı.

Türkiye'yle diplomatik ilişkilerin 3 Şubat 1992'de imzalanan protokolle başladığını, dönemin Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin'in Kiev'i ziyaret ettiğini belirten Büyükelçi Turıyanskiy, bu ziyarette, dönemin Türk Dışişleri Bakanlığı İstanbul Temsilcisi Acar Germen'in önerilmesi üzerine Ukrayna Dışişleri Bakanı Anatoliy Zlenko'nun bunu hemen kabul ettiğini ve işlemleri başlattığını söyledi. Normalde büyükelçi atanmasının uzun bir süreç olduğuna değinen Turıyanskiy, buna karşılık her iki tarafın da ilişkileri bir an önce başlatma isteği nedeniyle, olağan prosedürün ihlal edilerek ilişkilerin hızlıca başlatıldığını ve Acar Germen'in Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Kiev Büyükelçisi olduğunu söyledi.

Kendisinin ise Ankara'ya atanmasının kararlaştırıldığını belirten Turıyanskiy, kendisinin Ankara'yı ilk kez, İstanbul'a NATO zirvesine katılmaya geldiği dönemde gördüğünü söyledi. "İstanbul'dan mavi trenle Ankara'ya varıp aynı günün akşamı trenle döndüm", diyen Turıyanskiy, Rusya'nın kendisini Sovyetler Birliği'nin tek varisi olarak gördüğü için yurtdışındaki bütün diplomatik temsilcileri sahiplendiğini, bu nedenle kendilerinin sıfırdan diplomatik temsilcilik kurmak zorunda kaldıklarını dile getirdi. Türkiye'nin bu şekilde Kiev'de büyükelçilik açan ilk ülke olduğunu kaydeden

Turiyanskiy, böylelikle Acar Germen'in, Kiev'deki yabancı misyon şeflerinin duayeni haline geldiğini belirtti.

O dönemde en büyük sıkıntılarının Ukrayna'da Türkçe eğitim veren bir kurumun, dolayısıyla Türkçe bilen uzmanın olmaması olduğunu belirten Turiyanskiy, kendisinin uzun çabalar sonucunda, Moskova'dayken Türkçe eğitimi almış Ukrayna Ordusu'na mensup bir subayla tanıştığını ve onu Dışişleri Bakanlığı'na geçmeye ikna ettiğini ve Ankara'ya, yanlarında sekreter bile olmadan, iki kişi olarak geldiklerini anlattı.

Türkiye'nin Kiev'de büyükelçilik açmasına karşılık Ukrayna'da kadro ve finansman sorunundan ötürü Ukrayna'nın Ankara'da temsilcilik açmasının geciktiğini anlatan Turiyanskiy, sorunun, dönemin TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk'un Kiev ziyaretinde çözüldüğünü dile getirdi. Cindoruk'un Ukrayna Parlamentosu Başkanı İvan Plyuş ile görüşmesinde Cindoruk'un Ukrayna'nın neden hala Ankara'da temsilcilik açmadığını sorması üzerine kendisinin kadro ve finans sorununu söylediğini aktaran Turiyanskiy, Cindoruk'un bunun üzerine "Ankara'da gerekirse bende kalırsınız, yeter ki bir an önce temsilciliğinizi açın" dediğini, Plyuş'un da aynı fikirde olması sonucunda, bu görüşmenin ardından işlemin hızlandığını söyledi.

Dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın uzak görüşlü bir devlet adamı olduğunu ifade eden Turiyanskiy, Özal'ın Sovyetler Birliği dağılmadan kısa bir süre önce Kiev'i ziyaret ettiğini ve Ukrayna hakkında bilgisi olduğunu belirtti. Kendisinin Turgut Özal'a güven mektubu sunmaya gittiğinde görüşmenin planlanandan uzun sürdüğünü anlatan Turiyanskiy, bu görüşmede Özal'ın Ukrayna tarihi hakkında sorduğu soruların kendisinde şaşkınlık uyandırdığını dile getirdi. Özal'ın kendisine tarihle ilgili sorduğu üç sorunun ardından "Peki, sizin bağımsızlığınızın üzerinden bir yıl geçmesine rağmen siz neden hala uyuyorsunuz, neden aktif değilsiniz?" diye eleştiri yönelttiğini aktaran Turiyanskiy, "Bu konu, bizim cumhurbaşkanımızın yanıtlayabileceği bir sorudur" diye soruyu yanıtladığını anlattı.

Dönemin başbakanı Süleyman Demirel ile de protokol görüşmelerinin olduğunu ve Demirel'in de geniş bilgisinin olduğunu belirten Turiyanskiy, Demirel'in büyükelçilere yönelik tutumunun olumlu olduğunu, bunu, özellikle Demirel'in cumhurbaşkanı seçilip Çiller'in başbakan olmasından sonra anladığını ifade etti. Kendisinin başbakanlığa Çiller'in geleceği bilgisini önceden aldığını ve Ukrayna Cumhurbaşkanı Leonid Kuçma'nın tebrik mesajını önceden yanında hazır tuttuğunu belirten Turiyanskiy, diğer taraftan Çiller'le bir türlü görüşmeyi başaramadığını söyledi. Çiller'le kısa görüşme taleplerinin sürekli geri çevrildiğini belirten Turiyanskiy, Moldova'nın ilk Ankara Büyükelçisi'nin ise, Çiller'den randevu almayı başardığını, fakat Çiller'in görüşme sırasında Moldova Büyükelçisi'ni dinlemeden başkalarıyla telefonda konuştuğunu ve kısa bir süre sonra bir görevlinin yanına gelip "görüşmeniz sona ermiştir", dediğini aktardı.

Görevinin ilk yıllarında Ankara'da bazı bürokratların kendisine, Ukrayna'nın nerede olduğunu sorduklarını anlatan Turiyanskiy, şimdi ise, Türkiye'de Ukrayna'yı bilmeyen kimsenin kalmadığını ifade etti.

Kendisinin Türkiye'de bulunduğu dönemde Türkiye ile 30 civarında anlaşmanın imzalandığını söyleyen Büyükelçi İhor Turiyanskiy, kendisinin sürekli Türkiye'yi ziyaret ettiğini ve Türkiye ile ilgili izlenimlerinin olumlu olduğunu belirtti.